

UNIVERSITATEA „BABEȘ-BOLYAI” DIN CLUJ-NAPOCA
FACULTATEA DE TEOLOGIE ORTODOXĂ
ȘCOALA DOCTORALĂ „ISIDOR TODORAN”

*Părintele Profesor Constantin Galeriu –
predicator, catehet și pedagog*

Teză de doctorat

Rezumat

Coordonator:

Pr. Prof. Dr. Vasile Gordon

Doctorand:

Radu Andrei-Emanuel

Cluj-Napoca

2020

CUPRINS

Introducere	8
1. Contextul politic și religios al secolului al XX-lea	14
1.1. Regimul comunist în România	15
1.1.1. Premisele instalării și perioada de început	16
1.1.2. România, de la Monarhie la Republică Socialistă	22
1.2. Comunismul – ideologie și doctrină politică	25
1.2.1. Dezvoltarea socialismului: de la Karl Marx la... N. Ceaușescu	26
1.2.2. Comunismul și „transformarea” omului	29
1.3. Biserica Ortodoxă Română în vremea dictaturii comuniste	31
1.4. Democrația și provocările postmodernismului	39

Partea I

2. Părintele Constantin Galeriu. Repere biografice	44
2.1. Copilăria și perioada studiilor	45
2.2. Activitatea pastorală desfășurată la Poienarii Burchii și Ploiești	48
2.3. Părintele Galeriu – un „dușman” al regimului	52
2.3.1. Perioada detenției	53
2.3.2. „Dialogul” cu organele Securității	58
2.4. Părintele Galeriu – „apostolul Bucureștilor”	63
2.4.1. Slujirea la „Sfântul Silvestru”	64
2.4.2. Părintele Galeriu și Revoluția din 1989	69
2.4.3. Activitatea didactică	73
2.5. Părintele Constantin Galeriu, un REPER pentru posteritate	76
3. Opera teologică. Prezentare generală	80
3.1. „Jertfă și Răscumpărare”	82
3.1.1. „Premisele jertfei și Răscumpărării”	83
3.1.2. „Plinirea jertfei și Răscumpărării în Iisus Hristos”	89
3.2. Cărți și studii teologice	96
3.2.1. „Mântuitorul Iisus Hristos – Învățătorul nostru suprem”	98
3.2.2. „Vocația pascală a făpturii. Paștile în viziunea ortodoxă”	103
3.2.3. „Sensul creștin al pocăinței”	107

Partea a II-a

4. Slujirea omiletică a părintelui Constantin Galeriu	112
4.1. Părintele Galeriu – paradigmă a slujirii Cuvântului.....	113
4.2. Reflecții asupra predicii	119
4.3. Planul predicii. Strategii de redactare	126
4.4. Originalitatea omiletică. Particularități stilistice.....	146
4.5. „Ethos, Pathos, Logos”.....	156
4.6. Studii de caz	165
5. Mijloace de persuasiune și teme omiletice identificate în opera părintelui Constantin Galeriu	242
5.1. Izvoarele predicii.....	244
5.1.1. Sfânta Scriptură	244
5.1.2. Sfinții Părinți.....	247
5.1.3. Literatura duhovnicească.....	249
5.1.4. Viețile Sfinților	251
5.1.5. Cultul Bisericii.....	252
5.1.6. Istoria și geografia biblică	254
5.1.7. Istoria bisericească.....	255
5.1.8. Cultura profană	257
5.1.9. Pedagogia.....	258
5.1.10. Filozofia.....	260
5.1.11. Psihologia	262
5.2. Teme omiletice prioritare	263
5.2.1. Teme dogmatice	264
5.2.1.1. Sfânta Treime.....	265
5.2.1.2. Iisus Hristos și mântuirea omului	269
5.2.1.3. Fecioara Maria – Născătoare de Dumnezeu	273
5.2.1.4. Lumina în viziunea ortodoxă	276
5.2.1.5. Ființă și neființă	279
5.2.1.6. Creație și antropologie	281
5.2.1.7. Taina omului – unitatea dintre suflet și trup	286
5.2.1.8. Sfintele Taine	289

5.2.1.9. Judecata universală – revelație a iubirii	293
5.2.1.10. Împărăția cerurilor	296
5.2.2. Teme morale	299
5.2.2.1. Virtutea. Privire de ansamblu	299
5.2.2.2. Credința.....	301
5.2.2.3. Nădejdea	303
5.2.2.4. Iubirea – cunoaștere și cuminecare	306
5.2.2.5. Taina fratelui.....	308
5.2.2.6. Lepădarea de sine și purtarea crucii – căi spre înviere	310
5.2.2.7. Smerenia	314
5.2.2.8. Harul și libertatea.....	316
5.2.2.9. Rugăciunea.....	319
5.2.2.10. Postul.....	320
5.2.2.11. Iubirea de sine	323
5.2.2.12. Păcatul.....	325
5.2.2.13. Suferința și moartea	328
5.2.3. Teme misionar-apologetice	331
5.2.3.1. Cinstirea sfinților	331
5.2.3.2. Sărbătorile creștine.....	333
5.2.3.3. Dialogul dintre teologie și știință.....	334
5.2.3.4. Sensul omului și al creației	336
5.2.3.5. Veșnicie și timp.....	338
5.2.3.6. Ateismul	340
6. Lucrarea catehetică și pedagogică a părintelui Constantin Galeriu.....	343
6.1. Cateheza și rolul ei în misiunea Bisericii	344
6.2. Particularități ale catehezei părintelui Galeriu	355
6.3. „Conștiințe în slujirea cu iubire a adevărului”. Un program catehetic special	370
6.4. Teme catehetice.....	376
6.4.1. Mântuitorul Hristos – plinirea Vechiului Testament și scopul omului	377
6.4.2. Iubirea creștină	378
6.4.3. Taina unității dintre bărbat și femeie.....	380
6.4.4. Curăția gândului	382
6.4.5. Sensul morții și importanța rugăciunii pentru cei adormiți	383
6.4.6. Predestinația.....	386

6.4.7. Ispita cunoașterii viitorului	388
6. 5. Educația în gândirea părintelui profesor Constantin Galeriu	390
6.5.1. Educația - funcție a sufletului	391
6.5.2. Rolul și specificul pedagogiei creștine	396
6.5.3. Educația creștină și mântuirea omului	404
6.5.4. Mântuitorul Iisus Hristos – Modelul Desăvârșit.....	409
6.5.5. Imperativul educației creștine în contextul actual	413
Concluzii	420
Bibliografie	425
Anexă foto	451

Cuvinte cheie: *Preot Constantin Galeriu, jertfă, operă dogmatică, analiză omiletică, cateheză, pedagogie creștină*

Rezumat. Teza de doctorat „Părintele profesor Constantin Galeriu – predicator, catehet și pedagog” este rezultatul unei cercetări care a avut ca obiectiv evidențierea personalității și activității misionar-pastorale a părintelui profesor Constantin Galeriu, dar și a contribuției pe care a avut-o la dezvoltarea studiului omiletic, catehetic și pedagogic.

Capitolul I. Pentru înțelegerea importanței slujirii misionar-pastorale a părintelui Galeriu, este nevoie de cunoașterea contextului socio-politic în care a viețuit. Asupra secolului al XX-lea, în timpul căruia au avut loc, la nivel mondial, evenimente ce au schimbat istoria întregii lumi, se vor realiza studii și cercetări din diferite perspective, încercându-se identificarea impactului pe care l-a avut asupra omului, însă, în cuprinsul acestui capitol este efectuată o analiză istorico-teologică, cu scopul de a evidenția mediul în care părintele Galeriu s-a format din punct de vedere intelectual și a activat ca slujitor al Sfântului Altar. Viețuind în timpul a trei regimuri politice (monarhie, comunism și democrație), părintele Galeriu a fost martorul schimbărilor sociale, culturale, ideologice etc. ale vremii, având posibilitatea simțirii implicațiilor pe care acestea le-au avut asupra vieții spirituale a poporului român.

Cele două Războaie Mondiale au avut un impact major asupra dezvoltării țării noastre, pagubele materiale și pierderea vieților omenești fiind considerabile. Criza în care se afla România a fost accentuată de instaurarea regimului comunist, care, prin doctrina pe care o promova, îi confisca omului dreptul de a viețui liber, conform valorilor fundamentale pe care le-a primit ca moștenire. Prin prezentarea evoluției comunismului în țara noastră și a principalelor măsuri politice implementate, s-a încercat creionarea unui tablou istoric util înțelegerii misiunii pe care Biserica Ortodoxă Română și slujitorii ei, preoți și mireni, au avut-o de îndeplinit. Prin promovarea ideologiei materialiste, comunismul avea ca scop eliminarea lui Dumnezeu din creație și reducerea omului la statutul unei simple făpturi închise în imanent. Redus la trup, fără perspectiva veșniciei, omul devenea o unealtă menită să îndeplinească un rol utilitarist, contribuind la progresul societății, dar pierzându-și identitatea. „Omul nou”, în viziunea comunistă, era o proiecție a unei ființe care își proclamase independența în fața oricărei instanțe superioare, însă această concepție era contrazisă de aspirațiile ontologice ale omului.

Biserica Ortodoxă Română a fost instituția care s-a opus încercării de reconfigurare a omului după tiparele ideologiei comuniste, arătând importanța păstrării neclintite a valorilor proprii omului. Rezistența Bisericii a fost aspru pedepsită: mii de preoți, monahi și

credincioși au fost anchetați, bătuți și, uneori, condamnați la temniță, sute de lăcașuri de cult au fost închise sau demolate, mii de viețuitori ai mănăstirilor fiind alungați și obligați să renunțe la viața pe care și-au ales-o prin depunerea votului monahal. Această jertfă colectivă avea să reprezinte moștenirea pe care generațiile viitoare o aveau de păstrat ca pe un odor de mare preț. Datorită păstrării cu sfințenie a credinței și a idealurilor naționale, sufletul neamului românesc rămânea neatins de urgia comunistă, martiriul fiind calea aleasă de cei mai mulți pentru a se salva.

Dobândirea libertății, ca rezultat al mișcărilor revoluționare din decembrie 1989, a reprezentat o nouă provocare pentru România. Deschiderea către civilizație, fără o pregătire prealabilă, a produs o confuzie ale cărei urmări sunt resimțite și astăzi, întrucât libertatea nu a contribuit la edificare omului, ci, din contră, l-a introdus într-o lume în care nu își găsea reperele. Încercând să uite de tot ceea ce amintea de comunism, omul s-a lăsat sedus de ceea ce îi propunea noul regim, însă fără a acționa cu discernământ, fapt ce a dus la noi derapaje. Omul postmodern, crescut și educat în comunism, și-a arătat incapacitatea de a gestiona noua situație în care se găsea, nedeslușindu-i resorturile. Însă, depășirea acestor vremuri de criză a fost posibilă prin implicarea unor personalități provenite din mediul cultural și eclezial, care au atenționat asupra importanței păstrării valorilor naționale. Părintele profesor Constantin Galeriu, prin jertfa proprie și slujirea neobosită, este un exponent al rezistenței Bisericii împotriva comunismului și noilor provocări apărute în epoca postmodernă. De aceea, cunoașterea mărturiei aduse prin viața curată și slujirea preoțească reprezintă o modalitate de înțelegere a prezentului, în lumina trecutului.

Capitolul al II-lea. Părintele Galeriu a fost un exponent al secolului al XX-lea, dovedind, prin jertfa propriei vieți, că demnitatea umană este darul cel mai de preț pe care Dumnezeu i l-a dăruit zidirii mâinilor Sale. Viața părintelui Galeriu poate fi descrisă ca un itinerariu al celui care se află în căutarea Adevărului – a Mântuitorului Iisus Hristos. Aprofundarea cunoștințelor teologice, în cadrul Seminarului Teologic „Sfântul Gheorghe” din Roman (1930-1938) și Facultății de Teologie Ortodoxă din București (1938-1942) a fost împodobită de primirea harului preoțesc, devenind un slujitor care, deși tânăr, s-a remarcat prin tact pastoral și dragoste de carte. Preot, pentru o scurtă perioadă de timp la parohia Podu-Văleni din comuna Poienarii Burchii (1943-1947), părintele Galeriu a fost transferat la biserica „Sf. Vasile” din Ploiești, în cadrul căreia a desfășurat o amplă activitate pastorală, catehetică și administrativă. Deși supus unei supravegheri neîntrerupte din partea organelor

Securității și ispășind aproape doi ani de închisoare¹, suferințele îndurate au făcut ca virtutea credinței să se manifeste cu o și mai mare putere, astfel încât, după reluarea activității pastorale, părintele să devină un propovăduitor netemător, pregătit să îndure orice prigoană, în numele Adevărului.

Chemarea părintelui la București în anul 1973, la recomandarea părintelui profesor Dumitru Stăniloae, a reprezentat începutul unei noi lucrări misionare, fiind numit preot spiritual al Institutului Teologic de grad Universitar și asistent universitar în cadrul aceleiași instituții. Începând cu anul 1975, i se încredința păstorirea credincioșilor bisericii „Sfântul Silvestru”, doi ani mai târziu fiind numit profesor titular al catedrei de „Omiletică și Catehetică, cu noțiuni de Pedagogie”. Părintele Galeriu a demonstrat, prin complexitatea activității pastorale, că preoția nu este o simplă lucrare, ci este un veritabil mod de viață. Prin îmbrăcarea hainei preoțești, părintele și-a asumat, în mod liber, jertfa, ca stare prin care omul declară că nu-și mai aparține, centrul său de greutate aflându-se în Dumnezeu și în aproapele său. Deși s-a remarcat prin darul cuvântării, trebuie amintit faptul că părintele Galeriu face parte din ceata marilor duhovnici ai României, părintele Ilie Cleopa numindu-l, pentru misiunea pe care o împlinea, „apostolul Bucureștilor”. Vreme de 30 de ani, părintele Galeriu a desfășurat o rodnică activitate misionar-administrativă, dar mai ales învățătoarească, închinându-și viața slujirii cuvântului Evangheliei, folosind predica ca principal mijloc misionar, spre folosul credincioșilor. Odată cu obținerea libertății religioase, părintele Galeriu a susținut numeroase conferințe, atât în țară, cât și peste hotare. Activitatea pastorală, unită cu cea didactică, având ca rezultat stabilirea unui program la care părintele Galeriu se conforma fără ezitare, înțelegând că ceea ce face este să răspundă chemării lui Hristos.

Slujirea părintelui Constantin Galeriu avea să se încheie odată cu înrăutățirea stării de sănătate. La începutul anului 2002, pe data de 4 ianuarie, părintele a suferit un accident vascular, iar un an mai târziu, la vârsta de 85 de ani, în ziua de 10 august, ora 21.00, aflându-se în comă de două zile, părintele a suferit cel de-al doilea accident vascular cerebral, acesta fiindu-i fatal.

Capitolul al III-lea. Deși numele îi este asociat predicii, trebuie subliniat că părintele Galeriu rămâne unul dintre remarcabilii dogmatiști și apologeți ai Bisericii Ortodoxe Române. În acest sens, am considerat utilă redactarea acestui capitol în care să fie prezentată opera teologică, oferind, astfel, posibilitatea înțelegerii modului în care conținutul Sfintei

¹ Părintele Galeriu a primit două condamnări la închisoare, prima dintre acestea fiind de trei luni, începută în data de 14 noiembrie 1949 (data eliberării nefiind cunoscută), iar cea de-a doua fiind cuprinsă între 15 august 1952 – 26 octombrie 1953.

Scripturi era transmis prin predică, în acord cu învățătura Bisericii. Teza de doctorat „Jertfă și Răscumpărare”² reprezintă încununarea unei cercetări care purta pecetea jertfei experimentate la nivel personal în temniță, de aceea, este o expresie autentică a învățăturii și a ethosului ortodox. Fără a avea ca obiectiv central adâncirea învățăturii dogmatice desprinsă din opera părintelui Galeriu, am încercat să realizăm o introducere utilă, evidențiind originalitatea ideilor dezvoltate în corpusul de scrieri teologice. În opera „galeriană” găsim dezvoltate, într-o înțelegere proprie, teme teologice, precum: relația dintre Jertfă și Înviere, dinamismul și implicațiile chipului divin întipărit în om, crucea – simbol al iubirii, sensul omului revelat în Persoana Mântuitorului Iisus Hristos etc. Abordarea teologică a părintelui profesor reprezintă o sursă valoroasă de inspirație pentru mediul eclezial, întrucât nu emană dintr-o înțelegere scolastică a adevărului, ci izvorăște din unirea întregii simțiri cu harul luminător al Sfântului Duh.

Studiile teologice pe care le-a redactat de-a lungul activității didactice ne descoperă profunzimea gândirii și capacitatea de analiză a unor teme dogmatice, morale, liturgice etc. Viziunea proprie asupra jertfei ca stare specifică omului, ale cărei origini se află în sânul Sfintei Treimi, reprezintă o mărturie a unei gândiri ancorate în litera și duhul Sfintei Scripturi. De aceea, considerăm că, prin contribuția sa, părintele Galeriu este un exponent de seamă al teologiei ortodoxe, care deschide noi perspective, izvorâte din trăirea personală a Adevărului.

Capitolul al IV-lea. Gândirea teologică este împărtășită credincioșilor în scris, dar mai ales prin predică. Pentru părintele Galeriu, predica a fost un mijloc de propovăduire a învățăturii Bisericii, de pătrundere a tainei adevărului și sistematizare a cunoștințelor teologice. Misiunea Bisericii nu poate fi deplină fără propovăduirea cuvântului Mântuitorului și al Sfinților Apostoli, părintele Galeriu subliniind, în acest sens, responsabilitatea slujitorilor Sfântului Altar, care devin continuatori ai lucrării evanghelizatoare. Înțelegerea Sfintei Scripturi presupune o conlucrare cu harul luminător al Sfântului Duh, părintele arătând că predicatorul este numai un mijlocitor între Dumnezeu și oameni, prin care cuvântul divin este transmis în Biserică. Sfânta Scriptură este receptată ca un cuvânt pe care Dumnezeu ni-l adresează și la care ne face părtași, pentru înțelegerea lui fiind necesară luminarea harului. Această perspectivă coroborată cu adevărul că predica este o prelungire a cuvântului Mântuitorului, contribuie la clarificarea viziunii pe care părintele Galeriu o are asupra predicii. Cercetării operei omiletice i-au fost dedicate două capitole. În cuprinsul prezentului

² La data de 13 decembrie 1973, părintele Galeriu și-a susținut teza de doctorat, sub coordonarea pr. prof. Nicolae Chițescu.

capitolul am prezentat concepția părintelui Galeriu despre propovăduire și predică, subliniind modul în care a înțeles și s-a raportat la textul Sfintei Scripturi.

Cuvântările părintelui manifestă o caracteristică esențială a predicii: actualitatea. Este de reținut faptul că, deși au fost rostite chiar și cu o jumătate de veac înainte, în contexte politice, sociale și culturale diferite, au un conținut adecvat oricărei epoci, de aceea, părintele, chiar și după moarte continuă să ne vorbească, întrucât se adâncește într-o cercetare a problemelor timpului nostru, oferind un răspuns adaptat prezentului. Aceasta se datorează și conținutului predicilor, în care găsim tratate subiecte ce preocupă sufletul creștin indiferent de mediul în care viețuiește, părintele, printr-un dezvoltat simț duhovnicesc, încercând o abordare în duh scripturistic și patristic, ferită de orice ispită a vremii. Modul în care sunt expuse temele omiletice arată existența unei percepții exacte asupra realității, iar aceasta pornește tocmai de la cunoașterea sufletului – adâncul omenesc.

De asemenea, este analizată structura predicii, indicând elementele constitutive, cât și modalitățile de elaborare a lor. În acest sens, au fost subliniate elementele particulare, dintre care, rugăciunea de invocare a harului Sfântului Duh pentru luminarea minții constituie o marcă omiletică ce oferă un indiciu sigur că ne aflăm în fața predicii părintelui Galeriu. Predicatorul transformă momentul *tratării* într-o meditație care-i adâncește pe credincioși în tainele Sfintei Scripturi și ale dogmelor Bisericii. Fără a transforma predica într-un act de certificare a elocinței și a propriilor cunoștințe, părintele reușește să pătrundă și să transmită adevărurile revelate, făcându-i și pe cei prezenți părtași descoperirii lor. Scrutarea provocărilor vremii și legătura vie pe care o avea cu cei încredințați spre păstorire au reprezentat premise care îi întipăresc actului omiletic o perspectivă socială și, totodată, eshatologică. Temele omiletice dezvoltate sunt adaptate contextului în care omul viețuiește, însă ținându-se seama de dinamismul său către desăvârșire, de aceea surprind aspecte care rezultă din unirea timpului cu veșnicia, spațiului cu infinitul, creaturii cu Dumnezeu.

Pentru evidențierea elementelor specifice stilului predicii părintelui a fost necesară o incursiune în opera omiletică, fiind identificate figurile stilistice reprezentative, observând modul în care acestea contribuie la realizarea oralității și persuasiunii. Părintele Galeriu a transformat predica într-o veritabilă operă bisericească, făcând-o să devină mediul în care *stilul* să își găsească cea mai fidelă exprimare. Limbajul liturgic avea să fie transpus în predică, realizând o legătură între taină și cuvânt. Predica devine o lucrare care necesită o pregătire temeinică, al cărei conținut trebuie să țină seama de aspirațiile ontologice ale omului. Însă, totodată, părintele s-a îngrijit de estetica predicii, aceasta devenind o proprietate necesară, care se manifesta printr-o utilizare atentă a figurilor de stil. Modul în care

construcțiile stilistice sunt elaborate reprezintă o caracteristică esențială – *marca galeriană*, un criteriu de identificare ce oferă certitudinea că predica poartă amprenta Sfinției Sale.

Totodată, pornind de la tripticul discursului aristotelic (*ethos, pathos și logos*), am identificat elementele omiletice care corespund acestor mărci, arătând modul în care părintele Galeriu le integrează, transmiterea adevărului fiind principalul obiectiv al prediciei. Deși fiecare componentă poate deveni dominantă, părintele păstrează un echilibru, imperativul propovăduirii impunându-se ca principal scop. Măsura și buna cuviință caracterizează întreaga operă omiletică a părintelui. *Ethosul prealabil*, deși s-a manifestat cu putere, datorită faimei și elocinței, avea să fie confirmat de cel *discursiv*, părintele remarcându-se prin iscusința alcătuirii frazelor. Deși la nivel textual identificăm utilizarea persoanei I singular, scopul acesteia nu este de a marca subiectivitatea, intenția predicatorului fiind de a înfățișa stări pe care le poate experimenta omul, totodată, făcându-și auditoriul părtaș propriilor simțiri. De asemenea, *pathosul* este transpus fără excese, având rolul de a-i mișca sufletește pe ascultători spre a conștientiza taina la care sunt chemați. La realizarea lui, cuvântul este unit cu gestică și intonația, într-o sincronizare perfectă, actul omiletic fiind receptat ca o manifestare naturală, lipsită de teatralism. Elementul central este reprezentat de *logos*, părintele nedespărțindu-se de scopul propovăduirii creștine, descoperirea Adevărului. Astfel, considerăm că *ethosul* și *pathosul* reprezintă componente care converg către scopul ultim al prediciei, afirmarea *logosului*.

Pentru a avea o imagine completă și clar delimitată asupra strategiilor și a stilului omiletic, au fost analizate câte două cuvântări aparținând fiecărui gen omiletic.

Capitolul al V-lea. Analiza operei omiletice a fost completată de prezentarea surselor de inspirație și a principalelor teme identificate în cuprinsul predicilor. Acest demers a avut rolul de a evidenția izvoarele omiletice folosite și modul în care sunt integrate în cuprinsul predicilor. Dovedind o cunoaștere temeinică a Sfintei Scripturi, a scrierilor patristice, dar și a disciplinelor adiacente teologiei, precum psihologia, medicina, filozofia etc., părintele Galeriu a făcut posibilă transmiterea adevărului din perspective diverse, astfel încât să poată fi cunoscut și de către cei care preferă o abordare raționalistă.

Întrucât orice demers moral al credincioșilor își are începutul în dreapta învățătură a Bisericii, părintele Galeriu va acorda o importanță deosebită tratării unor teme teologice fundamentale, astfel încât, prin înțelegerea lor, creștinul să poată înainta către desăvârșire. *Temele dogmatice* analizate sunt: „Sfânta Treime”, „Iisus Hristos și mântuirea omului”, „Fecioara Maria – Născătoare de Dumnezeu”, „Lumina în viziunea ortodoxă”, „Ființă și

neființă”, „Creație și antropologie”, „Taina omului – unitatea dintre suflet și trup”, „Sfintele Taine”, „Judecata universală – revelație a iubirii”, „Împărăția cerurilor”.

Temele tratate în cuprinsul predicilor poartă cu sine amprenta personală a părintelui, a modului în care a înțeles și a experimentat virtutea la nivel personal. Prin dezvoltarea temelor morale, predicatorul nu își propune să-i condamne pe credincioși, ci să-i îndrepte, deschizându-le mintea și simțirea pentru a discerne între bine și rău, între virtute și păcat, cărora, de cele mai multe ori, nu le sunt înțelese sensurile. Sunt analizate următoarele *teme morale*: „Virtutea”, „Credința”, „Nădejdea”, „Iubirea – cunoaștere și cuminecare”, „Taina fratelui”, „Lepădarea de sine și purtarea crucii – căi spre înviere”, „Smerenia”, „Harul și libertatea”, „Rugăciunea”, „Postul”, „Iubirea de sine”, „Păcatul”, „Suferința și moartea”.

O ultimă categorie de teme identificate în predicile părintelui Constantin Galeriu este reprezentată de cele misionar-apologetice. Prin dezvoltarea lor, predicatorul înfățișează o viziune proprie, izvorâtă din conștiința celui care viețuiește în ambianța harică a Bisericii, asupra unor subiecte de certă importanță. Propovăduirea și păstrarea nealterată a învățăturii de credință se înscriu în demersul firesc al Bisericii, astfel încât, membrii ei să fie feriți de orice influență negativă pe care unii factori exteriori ar avea-o asupra păstrării nezdruincinate a credinței. Expunerea pe care ne-o oferă părintele profesor constituie un material ce poate fi valorificat în spațiul eclezial, întrucât înfățișează Adevărul în dimensiunea lui misionară, fiind sursa și ținta, de la care pornesc și în care își află desăvârșirea toate cele create. În acest sens, au fost analizate următoarele *teme misionar-apologetice*: „Cinstirea sfinților”, „Sărbătorile creștine”, „Dialogul dintre teologie și știință”, „Sensul omului și al creației”, „Veșnicie și timp”, „Ateismul”.

Conținutul temelor omiletice reflectă concepția teologică a părintelui Galeriu, devenind, în acest sens, un material important prin intermediul căruia suntem introduși în tainele învățăturii ortodoxe de credință. De asemenea, multitudinea subiectelor dezvoltate reprezintă mărturia incontestabilă a pregătirii intelectuale a predicatorului, care oferă un răspuns adecvat oricărei probleme sau nelămuriri ce poate apărea în viața credincioșilor. O atenție sporită trebuie acordată temelor misionar-apologetice, părintele Galeriu împărtășindu-le credincioșilor viziunea proprie, ancorată în cuvântul și duhul Sfintei Scripturi. Astfel, deschiderea către dialog, pe care Biserica o arată diverselor domenii de cercetare, se înscrie în dinamismul misionar, înțelegerea autentică a adevărului fiind o consecință a luminării rațiunii prin credință.

Capitolul al VI-lea. Acest capitol tratează despre activitatea catehetică și pedagogică a părintelui Galeriu. Slujirea învățătoarească a reprezentat o continuă provocare pe care s-a

străduit să o împlinească, mai ales prin cuvântul rostit. În acest sens, cateheza a fost asociată prediciei, devenind un mijloc misionar prin intermediul căruia a făcut posibilă explicarea și transmiterea învățaturii Bisericii. Observând dorința de cunoaștere a credincioșilor, părintele a fost inițiatorul unui amplu program catehetic³, biserica „Sfântul Silvestru” devenind o vatră de cultură, adunând atât credincioși ai parohiei, cât și personalități culturale „convertite” de către „apostolul Bucureștilor”. Rolul acestor întâlniri catehetice era de formare intelectuală, dar și duhovnicească a credincioșilor, întrucât, Adevărul nu este o noțiune, un concept, ci este Viață, de aceea, El trebuie simțit prin credință, nu doar cunoscut prin rațiune.

Pentru părintele Galeriu, cateheza reprezintă un discurs atent elaborat, care respectă, deși nu în integralitatea lui, planul clasic. În acest sens, se remarcă faptul că autorul, în cuprinsul majorității catehezelor, acordă un spațiu important primelor două momente logico-psihologice: *pregătirea apercetivă* și *anunțarea temei*. Așa cum s-a observat și în cazul predicilor, captarea atenției auditoriului reprezintă un imperativ pentru orice predicator. Pregătirea apercetivă este momentul în care catehetului i se oferă posibilitatea să-i „conecteze” pe cei prezenți, să-i facă părtași la cuvântul său. Catehezele părintelui pot fi identificate prin aceste introduceri ample care reușesc să-i pregătească pe ascultători pentru primirea cuvântului. De asemenea, în cuprinsul tratării, părintele Galeriu reușește să dezvolte un discurs coerent, argumentat și ușor de receptat, iar aceasta se datorează modului original – stilului – în care îmbină și transmite ideile. Caracteristica principală a catehezelor este dată de conținutul întemeiat pe Sfânta Scriptură și scrierile Sfinților Părinți ai Bisericii. Spre deosebire de predică, acolo unde citatele scripturistice și patristice sunt inserate din abundență, catehezele conțin trimiteri scurte, lămuritoare, care să faciliteze o mai bună înțelegere a mesajului, fără a-l ambigua.

Partea finală a tezei tratează despre lucrarea pedagogică a părintelui Galeriu. Considerată îndeobște o disciplină proprie omului, zidit *după chipul și spre neîncetata asemănare cu Dumnezeu (Facere 1, 26)*, își are, deci, începutul în actul creației, luând naștere concomitent cu religia. Din obârșia comună și identitatea temporală a omului, educației și religiei, rezultă o strânsă legătură care demonstrează că educația este o disciplină cu un pronunțat caracter religios. În viziunea părintelui, educația nu poate fi decât creștină, întrucât îl orientează pe om către modelul suprem, Mântuitorul Iisus Hristos. Totodată, educația nu poate produce roade fără o înțelegere a originii omului, el fiind chip al lui Dumnezeu, și a sensului care îl orientează către Creatorul și Mântuitorul său. Omul este o ființă creată cu

³ „Conștiințe în slujirea cu iubire a adevărului”.

scopul de a răspunde dragostei Sfintei Treimi, de aceea, educația trebuie să țină seama de acest dinamism ontologic al făpturii umane.